Број 278. У Новом Саду, у недељу 17. децембра 1900. Год. XXXV.

„Застава“ излази: сваки дан осим понедељника и дана за свецем

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Политичке промене.

Није било тако давно, кад је Бизмарк у немачком сабору изговорио оне горде речи: „Ми Немци не бојимо се никога, до Бога!“

Данас немачки цар говори са свим друкчије. Скупио се као млакоња, па говори о ужасној опасности која би снашла Немачку, кад би она проговорила Енглеској о миру у Транзвалу. Говори о томе, каква би изишла опасност по Немачку, кад би се уплела у рат, а једном је упитао: „Зар има икога, ко би био у стању да уништи енглеску флоту?“

По овоме изгледа, као да немачки цар мисли, Енглеска би с места скочила на Немачку и уништила ју, чим би се Немачка заузела за то, да се створи примирни суд између Енглеске и Транзвала. У истини се тога не боји Немачка па ни цар њен. И најмање је Енглеска данас тако страшна, да ико дрхће од ње. Али немачки цар је гради страшном, јер му је она данас савезник.

Немачка није до сад симпатисала с Енглеском. Колонијална политика Немачке, сметала је Енглеској. Енглеска је увек хтела за себе, и хтела увек одрешене руке, да према потреби завађа друге, а она да вуче хасну.

То је и био узрок, што је Немачка последњих година почела да ради свим силама на појачању флоте. И то је узрок што је попреко гледала на Енглеску.

Међутим се догодило двоје. Рат у Транзвалу и преображај у Италији. Мислимо, хладнење Италије према тројецарском савезу. Рат у Транзвалу довео је Енглеску у врло невгодан положај, а преображај у Италији довео је у невгодан положај Немачку. Ту су се они нашли, да пруже једно другоме руку.

Када је на почетку рата са Транзвалом почела енглеска дипломација да закуцава на немачка врата Немачка је брзо била на чисто. Онај спор због узапћених немачких лађа беше само комедија, да се саспе свету песак у очи. А у истини је Немачка добила некоја острова од Енглеске, за којима је давно жудела, а обећала Енглеској своју неутралност. И сигурно има између Немачке и Енглеске споразум у ствари Кине и то споразум који није познат. По свему се види, да Немачка увлачи полако Енглеску, да се прикључи тројецарском савезу, из кога се полако извлачи Италија.

Енглеска увиђа, да не може да буде више сама, јер су јој Бури тако очигледно показали њену слабу страну, да она више сама не би могла играти никакве улоге.

Као што се види, већ се данас може распознати у даљини ново груписање великих сила. Немачка се за времена постарала, да се за времена појача. Јер је веома близу памети, да се и Аустро-Угарска не би задовољила, да још дуго у спољној политици буде само скутоноша Немачке...

Немачка је пришла Енглеској. А Енглеска ће је још јаче одвући тамо, где толико жуди. Увући ће је у прекоморске пределе и тамо ће се везати један велики део снаге немачке. Како ће Аустро Угарска изгледати у том савезу? Или ће да троши и гледа како други једу, или ће и она онамо, онамо, за мора она. За то треба новаца, много новаца а тога код нас нема. У колонијалну политику треба улагати хиљадама милијуна, треба низ година, па да та политика почне доносити поред револуције и неку „хасну“.

Ми за данас не ћемо да улазимо дубље у ову ствар, али смо хтели да упозоримо на ново груписање сила, које предстоји. Да се при том новом груписању могу заплести ноге, те да буде падања. ни то није искључено.

Беч у децембру. М

Политички преглед.

Руски листови о кнезу Николи. Сви руски листови пишу о четрдесетогодишњој прослави владе кнеза Николе. Они ову прославу поздрављају најсрдачније и веле, да је кнез Никола заслужио титулу Краљевско Височанство, због својих великих заслуга за своју земљу. Веле, да је пријатељска веза између Русије и Црне Горе тако чврста, да се не даје рас кинути. Петроградско словенско добротворно удружење честитало је кнезу Николи четрдесето-годишњицу најтоплијим речима.

И турски листови, а међу њима нарочито званични „Тердјумани Хакикат“ похвално пишу о кнезу Николи и називају га „искреним пријатељем султана“. Износе напредак Црне Горе као и обилну материјалну помоћ коју добија од Русије.

Рат између Кине и удружених сила. Како из Пекинга јављају, кинески опуномоћеници Ли-Хунг-Чанг и Чинг, послали су заједничку ноту кинеској влади. А пропратили су је са примедбом, да треба на ноту неодложно одговорити, јер заступници сила не ће хтети да пристану ни на какав компромис. И војска странаца све дотле неће изићи из Кине, док кинески двор не пристане на захтеве велесила. — Друга једна вест из Пекинга јавља, како су Ли-Хунг-Чанг и Чинг добили абера од кинескога цара. Чинг је услед тога посетио Ли-Хунг-Чанга те су преговарали дуже од једног сата. Како веле, кинески цар се одлучно опире томе, да се утврђења поруше. Ли-Хунг-Чанг и Чинг одлучили су, да се још једном обрате на свога цара пре него што заступницима сила саопште одлуку цареву.

У француском сабору било је речи о догађајима у Кини. Посланик Сембат љуто је нападао начин, којим се војује у Кини. Са огорчењем и болом говори о пљачкању и свирепости, које се врше у Кини од европских чета. Устаје против мисионара и њихове безобзирности, а нарочито и због тога што суделују чак и при пљачкању. Министар марине Манесон устао је у одбрану француске војске, и напоменуо је, да са поносом може рећи, да се француској војсци пљачка и варварство најмање може добацити. Па и против оних француских војника, који су суделовали у пљачки, наређена је строга истрага и постиће их заслужена казна.

Хришћански владика у Кини, Фавје, који се за сада бави у Паризу, покушао је на врло невгодан начин да одбрани мисионаре у Кини, што су пљачкали и починили дивљаштва. Он признаје да су

ПОДЛИСТАК.

ХЕНРИК ШЕНКЈЕВИЋ.

(ПОВОДОМ 25-ГОДИШЊИЦЕ КЊИЖЕВНА МУ РАДА.)

Још пре две године намерили су били, да прославе 25 годишњицу књижевна рада пољског писца, Хенрика Шенкјевића. Но како се 1898. г. навршило равно 100 година од рођења Адама Мицкјевића, то је Шенкјевић умолио, да се његова прослава одложи на ову годину, како се »не би на другу страну скретала народна мисао од успомене на великог пољског Барда приликом прославе његове стогодишњице.« И жеља му се испунила Његова прослава је достојно одржана међу Пољацима 10. (23.) децембра о. год.

Поводом пак прославе 25-годишњице песника и књижевника братског нам пољског народа, да рекнемо и ми коју о његову животу и раду.

Шенкјевић је рођен 4. маја 1846. год. у селу Воља-Окржејскаја, округ Луковски, губернија Седлицка. Прве године свог живота провео је на имању својих родитеља и тек 1863. год. кад је имање продато, преселила се цела породица у Варшаву.

По пореклу својих предака, Шенкјевић је, као и Мицкјевић, Литванин. Дед и отац му били су војници. Дед му, Јосиф, служио је под Наполеоном као артиљеријски подпуковник, те се мисли, да је деда унуку свом много причао о војној слави Наполеоновој, па да и унук према томе често пише о тим стварима и своје јунаке овенчава лаворовим венцима.

— У мојој породици — прича Шенкјевић — сачувана су војна предања, која нико није записивао, јер у нас не беше књижевника. У детинству сам много слушао о Антонију Шенкјевићу, брату мога деде. Он беше војник за време Станислава Поњатовског и Наполеона. Што се тиче наклоности писању, ову сам наследио од своје матере, која је писала стихове, и ако је то била само албумна поезија, без сваког права на умстништво. Но највише је на мене утицало то, што сам цело своје детинство провео на селу, где сам се упознао с нашим простим народом и његовим језиком. Но утицале су на мене и неке књиге, што сам их нашао тамо негде на чардаку, а које су писали автори из XVI. и XVII века. Њима имам да захвалим своје знање старо-пољског језика. После сам у реалци а затим у гимназији читао Хомера и Шекспира.

Шенкјевић је уопште страсно читао још кад је био дете, па чак и на штету својих школских лексија.

— Нисам никад био добар ђак — прича он о себи — ни у основној школи ни у гимназији. Био сам са свим заузет — читањем романа. Место да учим, ја сам се често задубио у Валтер-Скота или Диму.

Шенкјевић је почео писати, још кад је био на свеучилишту. Први штампани производ његов беше позоришна рецензија у »Недељном Прегледу« од 1869. г. После тога је писао више рецензија. 1872. г. изишао је у »Венцу« први белетристични производ „Na marne“, слика из живота кијевских ђака. Но тај живот није Шенкјевић знао из свог искуства, но из прича, јер сам није ни био кијевски ђак. Затим су дошла два шаљива састава: Нико се није прославио као пророк међу својима и Два пута, под псевдонимом »Литвос«. Оба ова састава као и они познији су пре публицистички, него белетристички, у строгом смислу те речи; они су скроз прожмати тенденцијама у оно време модерних позитивних теорија, којима се ишло на то (и ако не са свим успешно) да се поруше романтичка начела у књижевности.

Цртице угљеном учиниле су »Литвоса« популарним, особито у странци пољских прогресиста. У њима се Шенкјевић показао као бранилац и заштитник народа, којег су панови (господа) напустили и заборавили и који није умео да се нађе у новом свом положају, који је створен уништењем ропства и установљењем народне самоуправе. Разни писари су експлоатисали неуки народ, а интелигенција, шљахта, гледала је на то посве равнодушно. »Литвос« је хтео да разбије ту равнодушност шљахте, да је истргне из апатије, да је нагони на потпомагање народа, да не гледа на њега као на теглећу марву, но као на човека, с којим јој ваља живети и радити руку под руку.

Цртице угљеном написао је Шенкјевић у Америци, камо је отишао у марту 1876. г. Тада је Шенкјевић дуго путовао и по западној

они пљачкали, али зато, да би одржали у животу оних 26 хиљада хришћана у Пекингу и околини. Њима је с тога била издата наредба у пола сагорелим кинеским домовима и државним зградамаа да покупе храну и све што нађу, јер би иначе хришћани помрли од глади. Француски листови устали су одлучно против ове изјаве хришћанског владике Фавјеа.

Прорачун војног министарства. Прорачун војног министарства у Паризу одређен је за 1901. годину. Према прорачуну имаћа војни министар француски 698,614.000 франака. А то је за 35 милијуна више, но прошле године.

Рат између Енглеске и Транзвала. У Капу је сваког дана стање све судбоносније. Планине, које се на југу Базутске цепају од аждајских брда те Кап пресецају јужно од Оранжа, а у дужини 100 километара, те планине је посела угледна бурска војска, за коју сами Енглези веле да броји 6000 војника. Па и код Крадока, који лежи већ у срцу Капа, и ту су виђене већ бурске чете. Заузевши ове планине Бури су Енглезима постали врло опасни. Из тих планина прете они целој капској железници. Прете оним трима главним пругама, које воде из Капа Порт-Елизабету, Кимберлеј, Блемфонтен, Јоханесбург и Преторију, а прете исто тако и свима споредним линијама. И Бури су без сумње имали јако на уму то, кад су решили и продрли у Кап и заузели ова брда. Огуда им је врло лако рушити железницу и хватати енглеске возове. И заиста већ стижу вести, да је непријатељ порушио овде онде железничку пругу и запленио овај ил онај воз. Главни заповедник енглеске војске лорд Киченер увидео је добро опасност, која му прети због упадаја бурског у Кап, те је кренуо из Транзвала и Оранжа велик део војске у Кап, где је и сам похитао, да сузбије Буре и отклони опасност. Но Бури нису имали само железницу на уму, кад су продрли у Кап. Они су рачунали и на то, да ослабе енглеску војску у Транзвалу и Оранжу, те да бурским четама на северу даду одушке. Рачунали су и на то, да ће их браћа у Капу потпомоћи и раном и цебаном, и појачати њихове убојне редове. И доиста се нису преварили ни у томе. И сами енглески извештаји признају, да се један део Капа дигао против Енглеске, те Енглези морадоше прогласити опсадно стање. Признају Енглези и то да је већ 3000 Африканда ступило у убојне редове бурске, а признају и то, да капски Холанђани дају радо браћи својој бурској и ране и цебане. Киченер се у истини нашао у великој запари. Те док с једне стране пожурује помоћ из Лондона, дотле је с друге стране постао врло питом и добар. Издао је на Африканде проглас, у коме вели, да се сви Африканди, који се својевољно покоре енглеској власти, могу настанити у опсегу земље, која је под енглеском влашћу. А кад се рат сврши, могу се вратити својим домовима, а власт ће им платити за сву штету, коју су због рата претрпели. Но ова прокламација Киченерова није загрејала Африканде, јер они добро познају веролом ство и лукавство Енглеза. Докле Енглези прете са новом војском, која ће се послати у јужну Африку, дотле Бури гледе, да се својим успесима што више користе. И сами енглески извештаји јављају о великој живости Бура на свима линијама. Најновија вест са бојишта јавља, како је једно јако оделење Бура са 150 кола ране и цебане прешло железничку пругу јужно од Фрибурга, а друго једно оделење од 270 људи са једним топом, северно од Фрибурга. Мисли се да оба оделења иду према земљи Дамара.

Је ли српски народ дегенерисан?

Ово дана ће изаћи из штампе књига: „Је ли српски народ дегенерисан?“ у издању друштва „Рада“. Како смо добили већ све неповезане табаке, то ћемо, место сваке даље препоруке те књиге изнети из ње један део оног одељка, у ком говори писац: о Српству у Далмацији. И из онога, што овде износимо, видеће се начин којим пише писац као и дубина његових мисли. Писац пише:

»Је ли можда Српство у Далмацији дало повода, да се говори о дегенерацији и покварености народа српскога? То не може бити, јер шта видимо тамо?

»У Далмацији видимо светлу појаву, како је дух народа српскога толико силан и моћан, да је изван оквира народне српске цркве кадар одржати борбу са западом, очувати народу своме његову индивидуалност. У Далмацији видимо светлу појаву, како дух народа српског продире у сам католицизам и како руши оне уметне ограде, које су у животу народа српскога створиле различне вере. У Далмацији видимо светлу појаву како је Дубровник, та еминентно католичка и аристократска република, вековима био носилац српске народне мисли, видимо, како је тај Дубровник и данас један од најодушевљенијих и најнеустрашивијих њених бораца.

»Све је то важно и значајно баш погледом на Далмацију. Далмација је била колевка Хрватства, онде је била столица краљева у добу хрватске државне самосталности. Па шта видимо? Та хрватска државна самосталност није оставила никакових трагова у животу самога народа. Народне традиције о хрватској државној самосталности нема, она не живи у духу самога народа. Њу из прашних пергамената износе на свјетло дана хрватски књижевници а политичари уносе је у народ.

»Код Хрватства наилазимо на чудну појаву, како народна мисао не избија на површину спољашњег живота из унутрашње душевности народне, него напротив ту народну мисао стварају други изван народа и без народа, те ту уметно створену мисао уметним начином уносе као народну из спољашности у унутарњи — душевни живот самога народа. Оно, што се данас назива хрватском народном мисли, није производ хрватског народног духа, него је то дело хрватских политичких странака. Другде политичке странке црпе своју животну снагу из богатог врела народног живота и њихов рад стоји под утицајем народног духа

»Тај утицај одређује правац њиховом раду, по њему познају они своју политичку снагу, која никада не сме превазићи снагу самога народа, а да не донесе пропаст њима и народу.

»Код Хрватства није тако. Ту политичке странке не траже своју животну снагу у врелу народног живота — у духу народном, него је изводе из баснословне прошлости, из хисторијског угарског државног права, из тобожње користи по аустријску политику на Балкану, да иста имаде на југу велику државну скупину хрватску, која ће својим римским клерикализмом и полицајном аустријанштином моћи послужити као згодно средство даљем продирању „Drang nach Osten“.

»Ми смо већ напред истакли чињеницу, да народне традиције о хрватској државној самосталности нема, ни успомена на то доба државне самосталности не живи у народном духу. Шта то значи? То значи да државне творевине хрватских краљева нису настале под утицајем хрватског народног духа, нити су биле проникнуте ни ношене тим духом. То значи да хрватска држава није била народна творевина па с тога се није ни дојмила хрватског народног духа, нити је у њему за часак могла поживети. То значи да моћ и величина хрватске државе није почивала на чврстом темељу народне снаге, него су јој тај темељ створиле стране силе изван домашаја народног духа и његове снаге.«

Овде писац говори о тадањем одношају између Угарске и Хрватске те наставља:

»Као што је XVI. век видио Европу подељену у два непријатељска света и то у свет католицизма и протестантизма, тако је и у средњем веку постојала подела у свет западно-католички и источно-православни.

»Културни и политички развитак западно-

Европи и тада је написао приче: Стари слуга, За хлебом, Бартек победитељ, Јанко музикант, Орсо, Дневник познањског учитеља и др. а тако исто и драматске производе: Ко је крив? и На једну карту.

Проматрајући ове производе Шенкјевића по њихову хронолошку реду, лако се може видети, како се постепено гаси демократски жар аторов, како једно за другим руши све оне богове, којима се недавно клањао и све већма се удаљује од садашњости и враћа прошлости.

— Осетио сам одвратност (и, може бити, на срећу своју) — пише он једном од својих познаника — према ситним причама и јунацима патуљцима . . . рекох: jam satis! и ударих у друге жице. . . Тамо је све јасно и величанствено према ништавости садашњице. . .

И Шенкјевић се без колебања вратио с пута, по којем је пошао његов даровити садруг по перу, Болеслав Прус (Александар Хловацки), који је без сумње већи мислилац и психолог, него Шенкјевић, али није доживио ни упола толико популарности, као данашњи слављеник.

На нову путу беше први Шенкјевићев производ, прича: Татарска невоља, одломци из шљахтске кронике Алексе Здановорског‘ (1880. г.) Ово је један од слабих производа Шенкјевићевих без верног историчног колорита. А нежни тон, којим автор оцртава поход свог расклиматаног јунака, чини чисто смешан утисак. Но конзервативно-шљахтанска критика је с усхићењем говорила о том делу, те је навела Шенкјевића, да штампа 1884. г. у »Слову«, што га је сам он уређивао — роман Огњем и мачем, који је иста та критика прогласила за савршен и раван делу Мицкјевићеву Пан Тадеуш.

Охрабрен тим успехом и не обзирући се на глас озбиљних пољских критичара, који су указивали на слабе стране романа, Шенкјевић пусти у свет још два дела своје трилогије, романе Потоп и Пан Волођевски, којима је са свим прекинуо са својом демократском прошлошћу и приљубио се противничкој странци.

Кад је свршио трилогију, Шенкјевић оде у Италију затим оде у Цариград, Атину, Шпанију. У том времену је написао ситније своје производе: Сахем, Идила, Борба бикова у Шпанији, Пут у Атину, Приговор Зевса, Утисци из Италије, Органист из Поникли, Буди благословена, Писма о Золи, Она трећа и Lux in ten bris lucet.

Године 1891. штампао је Шенкјевић један од најбољих својих романа: Без догмата, којим се уједаред попео на висину међу књижевне великане првога реда. Тим романом као да се Шенкјевић хтео да оправда, што се враћао из садашњице са свим у прошлост. У њему се писац труди, да покаже извор болести нашег века. Његов Плошовски је жртва огромног интелектуалног процеса разлагања старих веровања и погледа, што су га произвеле позитивне теорије. Мртва мудрост позитивне филозофије, која одговара на сва питања животна једном речи »не знам«, гони нас да се обратимо метафизици и теологији, а у исто време учи нас у позитивним методама знања, те тим самим подрива авторитетност свих теолошких и метафизичких одговора. Разбијајући веру, позитивизам не даје ништа у замену за то. Нема идејала, који би руководили, те не може да буде рада и сврхе живота. . .

Године 1891 отишао је Шенкјевић у Африку. И за скоро две године издао је само Писма из Африке и омању црту Пођимо за Њим. Године 1898. изишао је из штампе нови роман Породица Полинецких, као продужење и донекле као одговор на роман Без догмата. Полинецки, као и Плошовски чедо је свога доба. И он пати од друштвених нагона и крајње политичке равнодушности. И то му је критика прогласила као велик недостатак у роману, јер Шенкјевић сматра то као последицу утицаја позитивних теорија, и ако то из романа логично не произлази.

Године 1896. Шенкјевић је издао нови велики роман Quo vadis? Тај роман је написан с ретком силом и уметношћу, али је на жалост, одвећ проткан клерикалним тенденцијама. После две омање приче: На светлом брегу и На Олимпу, Шенкјевић се и опет латио великог историчног романа Мачоносци, (Крстоносци), који је штампан скоро три године. За овај роман вели Шенкјевић: »То је мој последњи исторички роман. Од сад ћу писати само краће ствари из сувремена живота. Осим тога мислим, да напишем неколико позоришних комађа. . .« И написао је за своју прославу комедију Сватовство пана Заглоби, из које се спрема већ за штампу роман.

Један од критичара назива Шенкјевића »пољским Димом«. И доиста Шенкјевић као и Дима старији, воли све што је фантасто, ве-

католичких народа стајао је под утицајем Рима, а онај источно-православних народа под утицајем Византије. У Риму заузимље престо римских цезара папа, војника замењује свештеник, круну тиарх али под утицајем римскога духа поводи се за истим тенденцијама папа, за којима се је поводио и римски цезар. Те тенденције управљене су на inperium света, они доводе до универзалне теократске државе са владом врховног свештеника.

»У тој универзалној теократској држави нема места самосталним народним државама, јер њихови владари само су вазали врховног свештеника, слепи извршиоци његове свемогућне воље. Император свете римске државе немачке народности постаје сенком папинства, која живи само од милости потоњега. У католичким државама онога доба не може самостална народна мисао доћи до изражаја, јер би то било одрицање католицизма, који је створио универзалну цркву и с њоме универзалну владу папинства.

»Папинство према својој потреби ствара нове државе, обара огњем и мачем старе. На западу видимо с тога, да црквено-духовна власт стоји над световно-државном власти те да је потоња сасвим у служби прве. Код универзалног карактера римске цркве морали су ти односаји довести до тога, да је већ у клици био загушен сваки заметак самосталне народне државе на католичком западу.

»То најбоље видимо на Хрватској и Угарској. Ни једна ни друга нису биле народне државе нити су ишле за тим, да то буду. Утемељитељ угарске државе био је краљ Стеван Свети, а о њему је познато, да је основао Угарску као хришћанску државу, не само против воље рођеног свог народа, него у борби са њиме. Западно хришћанство настаје у Угарској под утицајем немачким. Што се више за последњих година владавине Гезине одозгор пропагише хришћанство, то све више јача и расте уплив немачки

»Опрека живог народног права са средњевековним државним правом, не показује нам се нигде у толикој мери, као код Хрватства.

»Хрватска држава никада није била са свим самостална, никада народна

»Заметак хрватске државне творевине не лежи у бујној народној снази и повољним спољашњим одношајима, него на против у слабости народној, у одношајима народне потчињености.

»Кобно је било по Хрвате, што су се налазили под ударом западних германско-романских тежња, којима су ради своје немоћи морали подлећи.

»Значајно је по Хрвате, да баш у том њиховом поразу и паду под франачко господство, лежи заметак хрватске државне творевине. Још значајније је по Хрвате, да су сви владари хрватске државне творевине радили само на једној цели, на одређењу свога народа и на његовој потчињености романско - германском западу.

»У потчињености Хрвата под туђинца лежи дакле заметак њиховог уједињења у државне творевине а не у народној снази То је морало бити судбоносно по каснији развитак хрватске државне творевине, јер као што је заметак те творевине лежао изван народа, тако је и даљи њен развитак лежао изван њега.«

Писац је у овом опширном одељку показао веома лепо немоћ Хрватства а моћ Српства у Долмацији и жао нам је, што немамо места, да донесемо цео тај одељак.

+

личанствено. Његови производи, особито они исторични, пуни су невероватних догађаја, а свршују се добро само неким чудним случајем.

Најзад један од руских говорника при прослави у Москви, рече на свршетку свог говора о Шенкјевићу отприлике ово: »Није могуће одредити регистар души Шенкјевића. У њега је крај лепоте и силе, ту и весели хумор, и дубока трагика, и чиста лирика, и заједљиви сарказам. Природа је нашла себи у Шенкјевићу красноречивог тумача свог. А осим свега Шенкјевић влада великим знањем језика. Красота језика његова, не може се приказати ни најбољим преводом његових дела.

И ми се радујемо, што велики и братски нам народ пољски може да забележи још једно славно име и што је на нашем општем словенском хоризонту засјала нова светла звезда. Желимо Хенрику Шенкјевићу највећег успеха, да би нам на наше питање: Quoe vadis poëta? смело могао да одговори: Excelsior!«

Па уз руски овај поздрав, нека је и од нас Срба срдачно поздрављен Хенрик Шенкјевић, велики син братског нам пољског народа, којем нека је слава и хвала на песничком и књижевну уздарју, којим је обилно даривао како свој народ, тако и целокупно Словенство.

По руском **З. В.**

Јел и то заборавио?

Било је то онда, кад је патријарх Георгије, као патријарх с једне, а као администратор епархије бачке с друге стране, које у Карловцима које у Н. Саду, два подрума вина и две коморе разноврсна смока имао.

У таком времену затече га стварање епархијског фонда бачког. И би решено, да свештеници плаћају у тај фонд 1% своје плате. И да им буде лакше, патријарх Георгије обећа прилагати у тај фонд 100 фор словом сто форинти, јер онда још није било круна. . .

Од тога доба прошло је неких 9 год Отац Георгије је прву рату од 100 фор платио још у свом првом заносу, али после тога, никако више да се занесе. А и од куд? Кад је бачка епархија добила поново свог епископа, остало је оцу Георгију да буде још само — патријарх.

Није било тако давно, кад је благајник епархијског фонда, изнео пред административни одбор да свештеници дугују томе фонду и да и Његова Светост кроз више година није уплатила обећану своту . . . Један строги и праведни господин устаде те предложи, да се дуг од свештеника утера тако, што ће им се секвестрирати плаћа а што се тиче . . . . . (ту се сад господин предлагач заценио од кашља, да је једва дошао к себи)

Административни одбор је без икакве даље дебате примио тај предлог у целости (дакле заједно с кашљом).

Коме је од свештеника требало што секвестовати, давно је секвестовано, и у том погледу је све у реду. Само се благајник епархијског фонда бачког мучи око тога, како ће да изведе на чисто дуг Његове Светости, јер никако не зна, шта да значи онај кашаљ предлагача што је усвојен. Па по више пута на дан отвара своју велику књигу, у којој се кроз осам година под насловом: „потраживање“ провлачи име: Његова Светост, преузвишени Господин Георгије Бранковић, митрополит и архиепископ карловачки, патријарх српски и т. д. и т. д.

Размишља сиромах да му глава пуца: Шта ће и како ће. Хоћел га брисати или фендовати? А патријархови пријатељи побожно климају главом у којој је за одбрану готова мисао:

Оставите на миру сиротана! Не може он то платити, јер данас има тек само један подрум и једну комору са разноврсним смоком

А други опет мисле у себи: — Оставите га на миру, да не пуца и опет брука, јер је сигурно и то — заборавио.

Вести из места и са стране.

Дарови сиротињи и они за које заборавише. О римском Божићу, сетили су се они, којима је Бог дао свега и свачега, да од сувишка свога, уделе понешто и сиротињи. Тако је у Будимпешти, хиљадама њих сиротних људи, жена и деце, подељено десетинама хиљада хлеба, кобасица и др. ђаконија од човекољубивих хришћана. Но крај свега тога пуно их је још који остадоше и на Божић — гладни, голи и боси. Тако неке престоничке новине доносе, да у забавиштима будимпештанским има врло велики број деце од 3—6 година, коју забавиље шиљу из забавишта кући кад дође време, али деца не маре да иду кући, или ако оду, она се брзо враћају натраг с одговорима: — Мама нема зашто да купи хлеба. Или: — Мама није код куће. Или: — Прекјуче смо појели последњи хлебац. Или: — Отац нема где да заслужи хлеба. Сироте забавиље чине што могу, да ублаже јад, деле с децом и последњи свој залогај, испомажу их прилозима од својих познаника, али је то све врло мало, спрам оног, шта и колико треба. Јер деце је веома много, која су и гладна, и гола, и боса. И сад новине престоничке моле добре људе, да се сете и ове јадне сиромаши. — Нека буду уверене наше престоничке колеге, да таквог јада има пуно и по свима селима Угарске. И тамо је пуно сиромаши, која пати од глади и голотиње, а саразмерно веома мало је њих, који то виде, а још мање их, који пружају руку помоћи.

Српска академска омладина у Инсбруку основала је 21. (8.) децембра о. г. друштво „Српску академску читаоницу“. За председника је изабран мед. Стеван Попић, за потпредседника и књижничара мед. Стеван Тишма, за тајника и благајника мед. Јулије пл. Будисављевић, а за ревизоре мед. Никола Драгичевић и мед. Душан Новковић.

Дипломате на Истоку. Из Цариграда јављају, да су ових дана проходали се по Цариграду, енглески посланик Бунзен и неки чланови посланства. Кад ал' наједаред нападну их неколико турских војника. Бунзен је због тога тражио код турске владе задовољштину. Тражио је, на име, да се казне кривци, а осим тога, да један од виших турских офисира изрази своје жалење због тог догађаја код енглеског посланства.

Удавили се у Тиси. Ратар из Ст. Бечеја, Шандор Варга, жена му и свастика, девојка од 17 година, ишли су ових дана из гостију из Т. Бечеја. Возећи се по насипу украј Тисе, коњи уједаред зазру и изненада одвуку кола управо у Тису. И Варга, и жена му, па и свастика, удаве се у реци. Међу тим кола и коње су људи извукли из Тисе. Лешине удављених нашли су у четвртак под Фелдварцем.

Поп и учитељ. Под тим насловом донели смо у једном од прошлих бројева нашега листа из других листова пренесену вест о ђурђевачком руском попи, Ђорђу Балану, тамо се говорило, о њему, о штилету у цркви, и о његовом кантору и т. д. али сада дознајемо, да је цела та ствар измишљотина и ружан чин освете. Истина је ово: „Новоименовани равнатељ овдашње државне школе, Михајло Хатош, наговорио је свога друга да фалзифицира школски записник од 17. септембра т. г. да узмогне из освете свештеника денунцирати као Мађарождера. Фалзификација је међу тим дошла на видело. Хатош у даној „изјави“ своју неистину полизао, фалзификат признао, денунцијацију опозвао — а поп му опростио, те је М. Хатош — за сада заслуженој казни утекао“. — Ето то је истина.

Брзина светлости. Брзину светлости први пут је измерио Олаф Ремер године 1876. И он је пронашао да брзина светлости у једној секунди износи 311,000.000 метара. Но овај је број каснијим прорачуњавањем брзине јако мењан. Лане је Перотин управник звездарнице у Ници поново измерио брзину светлости, и он је пронашао да ова износи само 299,000.000 метара. Дакле за 10,000.000 метара мање но што је Олаф пронашао. Тврди се, да је Перотиново мерење најпоузданије, јер се његов број слаже и са бројем, који је нађен са свим противним начином, но што је Перотин пронашао брзину светлости

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 16. децембра.

Беч. У Симерингу је одржан збор бирача. Луегер је рекао, да је лако могуће да ће доћи до државног удара, ако опструкција непрестане. Кад он постане министар, зајемчиће социјал демократама опште изборно право.

Хаг. Кригер је изјавио да ће Бури положити оружје, само ако буде зајемчена потпуна независност и једне и друге бурске државе.

Букурешт. „Apararase Nationale“ тврди, да је подстицањем Биловим склопљен савез између Турске и Румунске за одбрану и нападај против сваког оног, који би нарушио мир на истоку. Као одговор овоме, иницијативом Русије, склопиће се исти такав савез између Србије и Бугарске.

Шангхај. Приватне вести из Сензне јављају, да је удова царица потајно прогласила за цара 15 годишњег младића по имену Тунглеана. Цар Кванги добио је дозволу да се врати у Пекинг.

Лондон. На обали и у земљи влада јака бура. Бродови не плове. Пуно је бродолома. Много је људи платило главом.

Лондон. Брод „Карикор“ на путу из Трста код Буде насео. Од људства 9 се удавило, 1 се спасао, 4 су још на броду, но питање је могу ли се спасти. „Примромил“ насео је код Холихада. 34 се удавило.

ОГЛАСИ.

СРПСКА ЗАДРУГА ЗА ШТЕДЊУ
У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ.

ПОЗИВ.

Српска задруга за штедњу у Вел Бечкереку отвара уписивање на I. коло честица са уплаћивањем од 1. (14.) јануара 1901, год.

Уплата износи 40 пот. недељно а траје 4 године. За уписнину се плаћа 50 пот. по честици.

Уписивање отпочиње 1. (14.) јануара 1901. у просторијама завода.

У Вел. Бечкереку, 11 (24.) дец. 1900.

Управни одбор
Српске Задруге за штедњу
у Вел. Бечкереку

677 2–3

САМО 4 КРУНЕ 5 КИЛА
ПРАСАСА С' МЛЕКА
ИЛИ 5 КИЛА ЋУРАНА ДЕБЕЛИХ
ИЛИ ДРУГЕ ЖИВИНЕ
А САМО 2 КРУНЕ 80 Х.
5 КИЛА НАЈКРУПНИЈИХ БОС. ШЉИВА ИЛИ
5 КИЛА СТОЛНОГ ПЕКМЕЗА ИЛИ 5 КИЛА ОРАХА I-а
А САМО 1 К. 60 Х.
1 КИЛА I-а СУВЕ ШУНКЕ ИЛИ 1 КИЛА I-а САЛАМЕ
САМО 9 КРУНА
$3^1/_2$ Л. ШЉИВОВИЦЕ ПРАВЕ ЧИСТЕ 45' СТАРЕ
САМО ПАК 7 КРУНА
ИСТО НОВЕ ШЉИВОВИЦЕ ИЛИ
5 К. ПРАВОГ ПЧЕЛИЈЕГ МЕДА.
СВЕМУ ПАКОВАЊЕ ФРАНКО.
ТАКО И НА ВЕЛИКО. ЦЈЕНИЦИ БАДАВА.
ПРВО БОС. СВИХ ПРОИЗВОДА ИЗВОЗНО ПОДУЗЕЋЕ
ЂОРЂЕ АЛ. ВАСИЉЕВИЋ
683 1—1 **Д. ТУЗЛА** (БОСНА).

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
МИШЕ НИКОЛИЋА
У ИНЂИЈИ (Срем)
потребује једног старијег помоћника. Ступање одма. 684 1–3

„РОДЕ“

одоше у топлије пределе, а мене оставише самциту у Новом Саду на цимеру

ПОМОДНЕ ТРГОВИНЕ
С. КОВАЧА
главна улица бр. 25. код „Роде.“

Пригодом наступајућих светлих Божићњих празника, слободан сам препоручити моје **богато стовариште ручни радова, рукавица и помодних украсних накита** за госпође и госпођице.

Истом ми баш стигоше **најновије моде Ита-ови шешири и сецелион кравате** за господу, у великом избору.

За многобројну посету моли

С. Ковач,
помодна трговина код „Роде“
682 1–2 Нови Сад.

КУЋА

у кисачком сокаку бр. 42. продаје се из слободне руке. Упитати у кући. 681 1–3

Сензациона новина!

Жижак-Сијалица за петролеј
„Pittner“.

Ваљаности тог жишка јесу: На свакој лампи може се у пречнику 4 сантиметера наместити. Руковање и састав најпростији. Без мане, без чађи, без мириса и без опасности гори, даје чисто белу светлост од 80 свећа јачине. За 15—16 сати горива треба једна литра најобичнијег петролеја, по томе је **највећа штедња при највећем ефекту.** Проспекти бадава се шаљу без трошка

ALFRED LENNER, WIEN,
VII. Schottenfeldgasse Nr. 56 473 14 – 16

Лепих, практичних и јефтиних
поклона за божић и сватове
могу се добити код
ШАМУ КРАУСА
ЈУВЕЛИРА, САЏИЈЕ И ОПТИЧАРА
НОВИ САД, Фрање Јосифа (главни) трг број 3, у Лакићевој кући поред хотела „Јелисавете“.

680 1—1

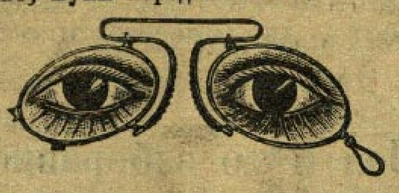

Велики избор у **златној и сребрној** роби као и **сатова.** Богато стовариште најбољег и најјефтинијег еспапа од

КИНА-СРЕБРА

као: **ауфсаци, компотијери, чираци, корпе, кутије за шећер и масло, сервиза за кафу и пиво, дувањара** итд. итд., све **јефтино** и **лепо.**

Прибор за јестиво од правог КРИШТОФЛЕ КИНА-СРЕБРА, уз гаранцију по фабричној цени.

Оптичне ствари, као: **наочаре, цвикере, лорњете** итд. ваљано и јефтино.

Сатови и оправке са 2-годишњом гаранцијом.

! Нема боље кафе !
него што разашиљу
ГАВРА СТЕЈИЋ И ДРУГ
ФИЈУМА

уз ниже означену цену, поузећем **без икаква друга трошка** у врећицама од 5 килограма.

Сантос најфинија бирана	1 килограм	фор.	1·40
Куба II. нова овогодишња	1 „	„	1·60
Либерија огромно зрно	1 „	„	1·60
Златна Јава мирисава	1 „	„	1·70
Куба бр. 30. специјалитет	1 „	„	1·75
(Ова к фа је била пређе 2 фор.)			
Цејлон оригинал	1 килограм	фор.	2·—
Мока права арабска	1 „	„	2·—
у 5 кгр. може се узети и 2 3 врсте, свака засебно упакована.			
Сушонг теја $^1/_4$ клгр. оригинална кутија		ф р.	1·90
Царски меланж $^1/_4$ клгр. ориг.	„	„	2·50
Мандарин-Караван $^1/_4$ клгр. ориг.	„	„	2 60

Маслиновог уља (зејтин, Tafeloel):
бр. Ш/6. ф. 4·50, бр. Ш/7. ф. 5·50, бр. Ш/8. ф. 6·—
Поморанџе и лимунова, смокава финих и датуља
1 сортимент од 5 клгр. фор. 3·20 франко.

Све франко и без трошка.

Чувајте се оних, који поруџбине купе у наше име а робу шаљу из провинције. Наши заступници су ова г. г. путници. *За Босну*: г. Милош Борић, *за Срем и Бачку:* г. г. Мита Ђорђевић и Ђорђе Анастасијевић 655 7–

КУЋА
(ДУЋАН ЗА МЕШОВИТУ РОБУ И ГОСТИОНА)

на најлепшем положају и живахном месту с врло добрим прометом из породичних разлога продајем из слободне руке уз повољне увете.

Упитати администрацију овог листа 676 2—3

Univ. Med.
ДР. ДЕАК
ЗУБНИ ЛЕКАР
преселио се у Димовићеву кућу
Главна улица бр. 3. 672 3–4

ЧОКОЛАДА
SUCHARD
СВЕТСКА ИЗЛОЖБА У ПАРИЗУ 1900.
545 44—
■ GRAND PRIX ■
Највеће одликовање.

Рихтеров Anker-Pain-Expeller
Liniment. Capsici compos.

је старо опробано кућевно средство, које се већ од преко 30 година као поуздан лек против **костобоље, реуме и назеба** употребљава.

ОПОМЕНА Због подражавања, које мање вреде, треба при куповању пазити на заштитну марку „Ленге“ и на фирму „**Richter**“. — Са ценом од 80 потура, 1 кр. 40 пот. и 2 кр. може се у свима апотекама добити. Главно стовариште кед: **Јосифа пл. Терека** апотекара у **Будимпешти.**

F. Ad. Richter & Cie., k. u k. Hofl.
645 1 28 **Rudolstadt**

Одликовано 1895 на изложби у Кајиру, 1896 на хигијенској изложби у Лондону са почасном дипл. и златном медаљом.

Од лечничких капацитета опробано је и у већим болницама са највећим успехом употребљавани

RHEUMA-GEIST

дејствује сигурно и необично брзо против ревматизам, исхије, костобоље итд.

Дејствује у неким случајевима тако напредно, да и код најстаријих болести после неколико употреба најјачи болови престану.

Зубо и главобољу лечи за 5 минута

Цена је једној флаши са упутством 1 круна, а у јачој квалићи **2 круне 40 пот.**

Добити се може скоро у свима апотекама.

Поштанским поузећем или кад се новац унапред пошље шиље сам изналазач

WIDDER GYULA
Apotheker in S.-A.-UJHELY.

Главно стовариште у Будим-Пешти: у апотеци г. Jozef v. Török, Király-utcza 12. и у Егеровој „Надор-апотеци“ VI. váczi-körut 17.

У Новом Саду: код апотекара Стевана Херцога; **у Руми:** код апотекара Јосифа Хондла; **у Инђији:** код апотекара Хајниша Антала.
576 8 10

Небројених признања и захвалница. Чудновато лековито дејство.

Срећке ове могу се добити у администрацији „Заставе“.

На лутрији „ЂАЧКОГ ДОМА“ чије је вучење већ 12. Јануара 1901 год
Само за **40** пот. могу се добити згодитци од
10.000
1000, 500 и т. д. свега
укупно **1311** згодитка.
Срећке продају се у свима раднама.

673 2—5

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.